

Rentowność kapitału własnego gospodarstw rolniczych w zależności od bieżącej płynności finansowej

Wstęp

Rentowność i płynność finansowa odgrywają szczególną rolę w kształtowaniu bieżącej i przyszłej sytuacji przedsiębiorstwa. Rentowność odzwierciedla najdokładniej efektywność gospodarowania w przedsiębiorstwie [Sierpińska, Jachna 2004, s. 195]. Do oceny przedsiębiorstwa oraz zdolności kierownictwa w osiąganiu zysku z zaangażowanych w działalności środków służą wskaźniki rentowności, określane także wskaźnikami zyskowności lub stopami zwrotu. Rentowność oznacza osiąganie nadwyżki przychodów ze sprzedaży nad kosztami ich uzyskania, miarą natomiast rentowności jest relacja osiąganych zysków do zaangażowanych kapitałów lub do efektów zastosowanych czynników produkcji [Kaczmarek 2007, s. 112].

Płynność finansowa jest to zdolność przedsiębiorstwa do terminowego regulowania bieżących zobowiązań [Sierpińska, Jachna 2004, s. 145]. Zdolność ta zależy między innymi od ilości środków zaangażowanych w najbardziej płynne aktywa. Im więcej przedsiębiorstwo utrzymuje płynnych aktywów, np. gotówki, tym większa jest zdolność regulowania bieżących zobowiązań [Wawryszuk-Misztal 2007, s. 83]. Zmniejszająca się płynność finansowa i związany z tym wzrost trudno ściąganych należności oraz narastanie zobowiązań jest jednym z czynników świadczących o słabnącej kondycji finansowej przedsiębiorstwa [Gołębiowski, Tłaczała 2005, s. 157].

Jednym z ważniejszych czynników wpływających na płynność finansową, a tym samym i zdolność płatniczą przedsiębiorstwa jest zysk. Kategoria ta odzwierciedla możliwości rozwoju przedsiębiorstwa i stanowi podstawę pomiaru i oceny efektywności gospodarowania. Pomimo iż zysk i płynność finansowa są wzajemnie powiązane, to jednak często nie występują w tym samym okresie jednocześnie. Wzrostowi zysku nie zawsze towarzyszy zwiększenie dopływu środków pieniężnych, natomiast poprawa rentowności nie jest równoznaczna z po-

lepszeniem się sytuacji przedsiębiorstwa i zwiększeniem stanu środków pieniężnych. Dlatego też obok rentowności istotne jest badanie płynności finansowej, postrzeganej jako konieczny warunek zapewnienia dalszego funkcjonowania przedsiębiorstwa, gdyż brak zdolności płatniczej w dłuższym okresie prowadzi z reguły do upadłości [Waśniewski, Skoczylas 1996, s. 271].

Zarówno płynność finansowa, jak i rentowność decydują o przyszłości przedsiębiorstwa. Badania jednak wskazują, że przedsiębiorstwo może być rentowne, ale jeśli utraci płynność finansową, to może zbankrutować. Z przeprowadzonych w Wielkiej Brytanii badań wynika, że 75–80% przedsiębiorstw, które upadły, było zyskownych w momencie bankructwa [Sierpińska, Wędzki 2002, s. 7].

Specyficznym działem jest rolnictwo, w którym płynność finansowa jest zazwyczaj na wysokim poziomie i według badań przeprowadzonych przez Kisieleńską [2003, s. 80–97] płynność finansowa gospodarstw ma niewielki wpływ na ich rentowność. Jednocześnie jednak z badań Wasilewskiego [2005, s. 112; 2007, s. 450–451] wynika, że w miarę wzrostu poziomu szybkiej płynności finansowej zwiększała się efektywność wykorzystania aktywów trwałych i obrotowych oraz kapitału własnego. Oznacza to, że zależności między określonymi poziomami płynności finansowej a rentownością funkcjonowania gospodarstw rolniczych nie są jeszcze w pełni wyjaśnione, co uzasadnia podejmowanie dalszych badań w tym zakresie.

Cel i metody badań

Celem badań było określenie zależności między rentownością kapitału własnego a bieżącą płynnością finansową gospodarstw rolniczych. Dobór gospodarstw do badań był celowy. Badaniami objęto gospodarstwa z terenu województwa lubelskiego, uczestniczące w polskim systemie FADN (Farm Accountancy Data Network), prowadzące rachunkowość rolną pod nadzorem Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie (IERiGŻ-PIB)¹. Podmioty znajdujące się w polu obserwacji Polskiego FADN są to gospodarstwa towarowe, mające zasadniczy udział w tworzeniu wartości dodanej rolnictwa. Za takie uznawane są te, które mieszczą się w grupie gospodarstw wytwarzających w danym regionie FADN co najmniej 90% wartości standardowej nadwyżki bezpośredniej. W kręgu zainteresowania Polskiego FADN znajduje się 12 100 gospodarstw rolniczych, co stanowi 14,3% wszystkich gospodarstw włączonych do FADN. W 2007 roku w województwie

¹ Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. o zbieraniu i wykorzystywaniu danych rachunkowych z gospodarstw rolnych, Dz.U. z 2001 r Nr 3., poz. 20 z późn. zm.

lubelskim w bazie Polskiego FADN było 1120 gospodarstw rolniczych. Był to dobór celowy, odzwierciedlający liczebność przy uwzględnieniu struktury typów rolniczych, wielkości ekonomicznej i powierzchni użytków rolnych (UR).

W opracowaniu analizie poddano gospodarstwa indywidualne z województwa lubelskiego, prowadzące rachunkowość rolną w latach 2004–2007. Obszar ten został wybrany z uwagi na typowo rolniczy charakter regionu, w którym rolnictwo jest główną gałęzią gospodarki, oraz z uwagi na fakt, iż jest to województwo zaliczane do najbiedniejszych regionów w Polsce, a także w Unii Europejskiej (UE).

Do oceny stopnia płynności finansowej gospodarstw rolniczych wykorzystano wskaźnik bieżącej płynności finansowej, obliczany jako iloraz aktywów obrotowych do zobowiązań krótkoterminowych. Z kolei rentowność kapitału własnego obliczono jako relację dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolniczego do wartości tego kapitału. Należy jednak pamiętać, że w gospodarstwach indywidualnych po stronie kosztów nie jest ujmowany koszt pracy własnej, dlatego chcąc uzyskać oczyszczoną efektywność kapitału własnego, należałoby odjąć od dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolniczego kalkulacyjny koszt pracy własnej rolnika i jego rodziny [Ziętara, Kosiorek, Tchorzewska, Kondraszuk 1994, s. 106].

Przy określeniu zależności między bieżącą płynnością finansową a rentownością kapitału własnego gospodarstwa rolnicze podzielono na cztery grupy. Kryterium podziału był wskaźnik bieżącej płynności finansowej. Pierwsza grupa gospodarstw obejmowała 33% ich zbiorowości o najniższej wielkości wskaźnika bieżącej płynności finansowej, druga o przeciętnej (33%), natomiast trzecia o wielkości najwyższej (33%). Do grupy czwartej zakwalifikowano gospodarstwa bez zobowiązań krótkoterminowych, w przypadku których nie było możliwe obliczenie wskaźnika bieżącej płynności finansowej, ponieważ mianownik równy jest zeru. W ten sposób uzyskano podział gospodarstw rolniczych na pierwszą (I), drugą (II), trzecią (III) oraz czwartą (IV) grupę.

W ramach przyjętego kryterium grupowania gospodarstwa rolnicze podzielono ze względu na typ rolniczy i siłę ekonomiczną. W ramach typu rolniczego gospodarstwa analizowano w następujących grupach: uprawy polowe, zwierzęta żywione w systemie wypasowym (razem z krowami mlecznymi), zwierzęta ziarnożerne oraz mieszane. Gospodarstwa grupowano także według wielkości ekonomicznej, określanej sumą standardowych nadwyżek bezpośrednich²

² Standardowa nadwyżka bezpośrednia jest nadwyżką wartości produkcji danej działalności rolniczej nad wartością kosztów bezpośrednich w przeciętnych dla danego regionu warunkach produkcji. Aby wyeliminować wpływ zmian w produkcji lub ceny produktów i środków produkcji, do obliczeń przyjmowane są średnie z trzech lat odpowiedniego okresu, na podstawie uśrednionych rocznych danych z danego regionu. Z tego właśnie powodu pojęcie nadwyżki bezpośredniej zostało uzupełnione terminem „standardowa” [Goraj, Osuch, Płonka 2008, s. 9].

wszystkich rodzajów działalności występujących w gospodarstwie rolniczym. Wielkość ekonomiczna mierzona jest w jednostkach ESU³ (1 ESU = 1200 euro). Przyjęto następujące klasy wielkości ekonomicznej gospodarstw rolniczych: bardzo małe (< 4 ESU), małe (4–8 ESU), średnio małe (8–16 ESU) oraz średnio duże (16–40 ESU). W badaniach pominięto gospodarstwa o następujących typach rolniczych: uprawy ogrodnicze, winnice, uprawy trwałe oraz gospodarstwa należące do klas ekonomicznych duże (40–100) i bardzo duże (> 100) z uwagi na ich małą liczebność. Wyniki w ramach FADN są bowiem do uzyskania w przypadku, gdy w danej grupie gospodarstw ich liczba wynosi co najmniej 15.

Wyniki badań

W tabeli 1 przedstawiono rentowność kapitału własnego gospodarstw rolniczych w zależności od poziomu bieżącej płynności finansowej. We wszystkich grupach gospodarstw rolniczych odnotowano efektywne wykorzystanie zaangażowanego kapitału własnego, co należy ocenić jako sytuację bardzo korzystną. Jednocześnie różnice w tym zakresie między grupami gospodarstw mających zobowiązania krótkoterminowe nie były znaczące. Należy mieć na uwadze to, że w rolnictwie cykl obrotu kapitału jest dłuższy niż w innych branżach, przez co oczekuje się wyższej stopy zwrotu z zaangażowanego kapitału własnego. W latach 2004 i 2006 odnotowano zwiększanie się rentowności kapitału własnego w miarę wzrostu bieżącej płynności finansowej. We wszystkich latach gospodarstwa o najwyższym wskaźniku bieżącej płynności finansowej (grupa trzecia) charakteryzowały się wyższą efektywnością kapitału własnego od tych o wskaźniku najniższym, zwłaszcza w 2004 roku (o 1,2 pkt%). Jednolitą tendencję rosnącą wskaźnika rentowności kapitału własnego odnotowano w gospodarstwach o przeciętnym wskaźniku bieżącej płynności finansowej oraz w tych bez zobowiązań krótkoterminowych, odpowiednio o 5,2 pkt% oraz 6,2 pkt%. Najniższą rentownością kapitału własnego odznaczały się gospodarstwa niemające zobowiązań krótkoterminowych w 2004 roku (7,2%), natomiast najwyższą te o najwyższym wskaźniku bieżącej płynności finansowej w 2007 roku (16,3%).

Można stwierdzić, że fakt wykorzystywania obcego kapitału krótkoterminowego przyczyniał się do zwiększenia efektywności kapitału własnego. Zależność taka jest związana z efektem dźwigni finansowej, którą wspomaga fakt, że rolnicy wykorzystują głównie kredyty preferencyjne, które są niżej oprocentowane od kredytów komercyjnych.

³ ESU (ang. European Size Unit) – Europejska Jednostka Wielkości.

Tabela 1

Rentowność kapitału własnego (%) a poziom bieżącej płynności finansowej gospodarstw rolniczych

Grupa gospodarstw	Lata				Zmiana 2007–2004
	2004	2005	2006	2007	
I	10,7	10,6	13,2	16,2	5,5
II	10,8	11,3	13,3	16,0	5,2
III	11,9	10,7	13,7	16,3	4,5
IV	7,2	7,4	11,2	13,5	6,2
Grupa III-I	1,2	0,1	0,5	0,1	–
Grupa IV-III	–4,7	–3,3	–2,5	–2,8	–

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PL-FADN.

W tabeli 2 przedstawiono kształtowanie się wskaźnika rentowności kapitału własnego w zależności od poziomu bieżącej płynności finansowej i typu rolniczego. Gospodarstwa z wszystkich typów rolniczych charakteryzowały się prowadzeniem rentownej działalności, co należy ocenić korzystnie. W większości badanych lat nie odnotowano jednoznacznych zależności między bieżącą płynnością finansową i rentownością wykorzystania kapitału własnego. Zwiększenie rentowności zaangażowania tego kapitału wraz ze wzrostem poziomu bieżącej płynności finansowej odnotowano jedynie w gospodarstwach o typie rolniczym „zwierzęta ziarnożerne” w latach 2006–2007 oraz o typach „zwierzęta żywione w systemie wypasowym” i „mieszany” w 2006 roku.

W większości badanych lat najwyższą rentownością kapitału własnego charakteryzowały się gospodarstwa o typie „zwierzęta żywione w systemie wypasowym”, na najwyższym poziomie w grupie gospodarstw o najniższym wskaźniku bieżącej płynności finansowej w 2007 roku (26,1%). Na ogół w przypadku wszystkich typów rolniczych gospodarstw najniższą rentownością kapitału własnego charakteryzowały się gospodarstwa bez zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem typu „zwierzęta żywione w systemie wypasowym”. W gospodarstwach o tym typie rolniczym różnice między wydzielonymi grupami gospodarstw według wielkości wskaźnika bieżącej płynności finansowej były niewielkie, z wyjątkiem 2007 roku. Nie odnotowano w badanych latach zasadniczych tendencji w kształtowaniu się wskaźnika rentowności kapitału własnego w ujęciu dynamicznym. Tendencję rosnącą rentowności kapitału własnego stwierdzono w gospodarstwach o typie rolniczym „uprawy polowe” w przypadku gospodarstw o przeciętnym i najwyższym wskaźniku bieżącej płynności finansowej (odpowiednio o 6,9 i o 9,5 pkt%). Tendencja taka wystąpiła także w gospodarstwach niemających zobowiązań krótkoterminowych o typie „mieszany” (o 5,7 pkt%).

Tabela 2

Rentowność kapitału własnego (%) a poziom bieżącej płynności finansowej i typ rolniczy gospodarstw rolniczych

Grupa gospodarstw	Lata				Zmiana 2007–2004
	2004	2005	2006	2007	
Uprawy polowe					
I	9,5	6,7	13,5	17,3	7,8
II	10,1	11,1	13,0	17,0	6,9
III	9,7	9,7	13,7	19,2	9,5
IV	6,2	6,1	10,6	14,0	7,8
Grupa IV–III					
Zwierzęta żywione w systemie wypasowym					
I	13,4	19,8	13,6	26,1	12,7
II	12,7	14,7	16,6	16,5	3,8
III	16,0	15,3	16,7	17,9	1,9
IV	13,6	16,4	15,7	17,8	4,2
Grupa IV–III	-2,4	1,1	-1,0	-0,1	-
Zwierzęta ziarnożerne					
I	15,5	13,9	11,9	9,2	-6,3
II	15,1	13,5	16,2	13,5	-1,6
III	16,3	12,3	16,4	13,9	-2,4
IV	11,3	7,0	10,1	9,2	-2,1
Grupa IV–III	-5,0	-5,3	-6,3	-4,7	-
Mieszane					
I	10,4	10,6	11,5	13,4	3,0
II	9,8	9,2	12,0	16,3	6,5
III	12,0	9,5	12,7	12,6	0,7
IV	6,0	7,2	10,7	11,7	5,7
Grupa IV–III	-6,0	-2,3	-2,0	-0,9	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PL-FADN.

Można stwierdzić, że nie odnotowano zasadniczych zależności między poziomem bieżącej płynności finansowej a rentownością kapitału własnego w gospodarstwach o różnych typach rolniczych prowadzonej działalności. Charakterystyczny był fakt, że w większości badanych typów rolniczych gospodarstw w ich grupie, która nie miała zobowiązań krótkoterminowych, rentowność kapitału własnego była stosunkowo zbliżona. Odzwierciedla to niewykorzystywanie efektu dźwigni finansowej. Z kolei niewielka różnica w wielkości wskaźnika rentowności kapitału własnego w grupach gospodarstw, wydzielonych według kryterium wielkości bieżącej płynności finansowej, w przypadku typu rolniczego „zwierzęta żywione w systemie wypasowym” może odzwierciedlać niską efektywność wykorzystania kapitału obcego.

Tabela 3 przedstawia rentowność kapitału własnego gospodarstw w zależności od poziomu bieżącej płynności finansowej oraz ich wielkości ekonomicznej (w ESU). W latach 2005–2007 we wszystkich grupach gospodarstw wydzielonych ze względu na siłę ekonomiczną odnotowano jednolitą tendencję rosnącą wskaźnika rentowności kapitału własnego. Najwyższy przyrost rentowności tego kapitału odnotowano w tych latach w gospodarstwach o najwyższej bieżącej płynności finansowej w grupie gospodarstw o bardzo małej sile ekonomicznej (o 9 pkt%). W 2004 roku we wszystkich grupach gospodarstw rolniczych, wydzielonych ze względu na siłę ekonomiczną, rentowność kapitału własnego była wyższa niż w 2005 roku. Może to być odzwierciedleniem większego efektu skali korzyści po wejściu Polski do UE w 2004 roku.

Tabela 3

Rentowność kapitału własnego (%) a poziom bieżącej płynności finansowej i siła ekonomiczna gospodarstw rolniczych

Grupa gospodarstw	Lata				Zmiana 2007–2004
	2004	2005	2006	2007	
Bardzo małe (< 4 ESU)					
I	2,0	7,2	8,0	12,6	10,6
II	5,2	4,3	8,2	11,4	6,2
III	4,2	3,7	11,0	12,7	8,6
IV	3,9	5,8	9,3	9,2	5,3
Grupa IV–III	–0,3	2,1	–1,7	–3,5	–
Małe (4–8 ESU)					
I	7,8	7,6	12,1	12,8	5,1
II	8,0	8,6	10,9	12,1	4,1
III	8,5	7,5	13,7	16,2	7,7
IV	5,7	5,6	9,6	12,3	6,5
Grupa IV–III	–2,8	–1,9	–4,1	–3,9	–
Średnio małe (8–16 ESU)					
I	10,2	8,8	13,5	15,8	5,5
II	11,8	11,0	11,1	16,1	5,1
III	10,6	10,5	13,0	17,2	6,7
IV	8,7	8,9	11,2	15,9	7,2
Grupa IV–III	–1,9	–1,6	–1,8	–1,3	–
Średnio duże (16–40 ESU)					
I	14,0	11,7	14,8	18,4	4,4
II	14,0	13,0	14,9	18,3	4,3
III	15,0	11,0	14,9	16,8	1,8
IV	10,1	11,4	15,0	18,0	7,9
Grupa IV–III	–4,9	0,4	0,1	1,2	–

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PL-FADN.

Stwierdzono przyrost rentowności kapitału własnego wraz ze wzrostem siły ekonomicznej gospodarstw. Oznacza to, że gospodarstwa dotychczas najsilniejsze pod względem ekonomicznym osiągały jednocześnie najwyższą efektywność wykorzystania kapitału własnego. W przypadku gospodarstw o najniższej (gospodarstwa bardzo małe) i najwyższej sile ekonomicznej (gospodarstwa średnio duże) odnotowano znaczące różnice w poziomie rentowności kapitału własnego, zwłaszcza w 2004 roku. Wynikać to może z faktu wykorzystywania w większym stopniu korzystnego efektu przystąpienia Polski do UE, gdyż gospodarstwa silniejsze ekonomicznie charakteryzowały się znacznie większymi możliwościami konkurencji na rynku europejskim. Różnica między grupą gospodarstw bardzo małych pod względem ekonomicznym a gospodarstwami średnio dużymi w zakresie dolnego progu wielkości ekonomicznej była 4-krotna, natomiast w przypadku rentowności kapitału własnego była znacznie mniejsza – największa w 2004 roku w gospodarstwach rolniczych o najniższej bieżącej płynności finansowej (o 12 pkt%). Oznacza to, że siła ekonomiczna gospodarstw zwiększała się w większym stopniu niż zyskowność wykorzystania kapitału własnego. Należy mieć na uwadze, że siła ekonomiczna jest efektem dotychczasowego funkcjonowania gospodarstwa, natomiast rentowność kapitału własnego dotyczy jedynie wybranego okresu, najczęściej jednego roku.

Reasumując, można stwierdzić, że między rentownością kapitału własnego a płynnością finansową nie występowały jednoznaczne zależności. W gospodarstwach najsłabszych pod względem ekonomicznym najniższą efektywność wykorzystania kapitału własnego odnotowano w niemających zobowiązań krótkoterminowych. Oznacza to, że finansowanie działalności gospodarstw rolniczych wyłącznie kapitałem własnym było mniej efektywne w porównaniu z gospodarstwami korzystającymi z kapitału obcego. W miarę zwiększania się siły ekonomicznej gospodarstw rolniczych różnica w poziomie rentowności kapitału własnego między gospodarstwami zadłużonymi i niezadłużonymi krótkoterminowym kapitałem obcym zmniejszała się. Zarządzający gospodarstwami silnymi pod względem ekonomicznym nie korzystają z krótkoterminowego kapitału obcego, gdyż mają odpowiedni poziom kapitału własnego, którego nie muszą gromadzić w długim okresie. Kapitał ten charakteryzuje się zatem wysokim stopniem dyspozycyjności do zaangażowania, np. w procesach inwestycyjnych lub do finansowania bieżących zakupów na potrzeby działalności operacyjnej. Ponadto stwierdzono, że w miarę wzrostu siły ekonomicznej gospodarstw rolniczych przyrost rentowności kapitału własnego w gospodarstwach bez zadłużenia był coraz większy (o 7,9 pkt% w grupie gospodarstw średnio dużych pod względem siły ekonomicznej).

Wnioski

W opracowaniu przedstawiono zależności między rentownością kapitału własnego a bieżącą płynnością finansową gospodarstw rolniczych w województwie

lubelskim. Na podstawie przeprowadzonych badań sformułowano następujące wnioski:

1. Zaangażowanie kapitału własnego w gospodarstwach rolniczych było rentowne, co świadczy o ich korzystnej sytuacji finansowej. Na ogół występowała tendencja zwiększania się rentowności kapitału własnego wraz ze wzrostem poziomu wskaźnika bieżącej płynności finansowej. Najwyższe zwiększenie rentowności tego kapitału odnotowano w gospodarstwach bez zobowiązań krótkoterminowych. Jednocześnie jednak ta grupa gospodarstw charakteryzowała się najniższą rentownością kapitału własnego. Oznacza to, że finansowanie działalności gospodarstw rolniczych wyłącznie kapitałem własnym było mniej efektywne w porównaniu z gospodarstwami korzystającymi z krótkoterminowego kapitału obcego. Wykorzystywanie obcych źródeł finansowania przyczyniało się do zwiększenia efektywności funkcjonowania gospodarstw rolniczych.
2. Na ogół najwyższą rentownością kapitału własnego charakteryzowały się gospodarstwa o typie rolniczym „zwierzęta żywione w systemie wypasowym”, przy czym nie stwierdzono zasadniczych zależności od poziomu bieżącej płynności finansowej w tym zakresie. Nie odnotowano także jednoznacznych zależności między wielkością rentowności kapitału własnego a poziomem bieżącej płynności finansowej w ujęciu dynamicznym. Wynika to w dużym stopniu z faktu, że na rentowność funkcjonowania gospodarstw rolniczych wpływa dużo czynników, z których nie wszystkie mają bezpośredni związek z bieżącą płynnością finansową.
3. Wraz ze wzrostem siły ekonomicznej gospodarstw zwiększała się efektywność wykorzystania kapitału własnego. Oznacza to, że gospodarstwa najsilniejsze pod względem ekonomicznym osiągają coraz większą przewagę konkurencyjną nad pozostałymi grupami gospodarstw pod względem sytuacji finansowej. W miarę zwiększania się siły ekonomicznej gospodarstw rolniczych odnotowano malejącą różnicę w poziomie rentowności kapitału własnego między gospodarstwami zadłużonymi i niezadłużonymi krótkoterminowym kapitałem obcym. W grupach gospodarstw wydzielonych ze względu na ich wielkość ekonomiczną nie odnotowano zasadniczej zależności między poziomem rentowności a bieżącą płynnością finansową.

Literatura

- GOŁĘBIEWSKI G., TŁACZAŁA A.: *Analiza ekonomiczno-finansowa w ujęciu praktycznym*. Difin, Warszawa 2005.
- GORAJ L., OSUCH D., PŁONKA R.: *Wyniki standardowe uzyskane przez gospodarstwa rolne uczestniczące w Polskim FADN w 2007 roku*. Wydawnictwo IERiGŻ-PIB, Warszawa 2008.

- KACZMAREK T.: *Zarządzanie płynnością finansów małych i średnich przedsiębiorstw – ujęcie praktyczne*. Difin, Warszawa 2007.
- KISIELIŃSKA J.: *Wykorzystanie metod wielowymiarowej analizy do oceny sytuacji finansowej gospodarstw rolniczych*. *Więś i Rolnictwo*, nr 4 (121), 2003.
- SIERPIŃSKA M., JACHNA T.: *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
- SIERPIŃSKA M., WĘDZKI D.: *Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
- WASILEWSKI M.: *Płynność finansowa a efektywność gospodarstw indywidualnych*. *Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G – Ekonomika Rolnictwa*, t. 92, z. 1, 2005.
- WASILEWSKI M.: Poziom wskaźnika szybkiej płynności finansowej a efektywność przedsiębiorstw rolniczych, [w:] *Zarządzanie finansami firm – teoria i praktyka*. Prace Naukowe AE we Wrocławiu, nr 1159, 2007.
- WAŚNIEWSKI T., SKOCZYLAŚ W.: *Analiza przepływów środków pieniężnych – pomocą w zarządzaniu finansami przedsiębiorstwa*, *Rachunkowość*, nr 6, 1996.
- WAWRYSZUK-MISZTAŁ A.: *Strategie zarządzania kapitałem obrotowym netto w przedsiębiorstwach – studium empiryczno-teoretyczne*. Wydawnictwo UMCS, Lublin 2007.
- ZIĘTARA W., KOSIOREK M., TCHORZEWSKA E., KONDRASZUK T.: *Rachunek ekonomiczny i analiza finansowa w przedsiębiorstwie rolniczym*. Wydawnictwo CDiER, Brwinów 1994.
- Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. o zbieraniu i wykorzystywaniu danych rachunkowych z gospodarstw rolnych, Dz.U. z 2001 r., Nr 3, poz. 20 z późn. zm.

Return on equity in relation to current financial liquidity of agriculture farms

Abstract

The elaboration estimated relation between return on equity and current financial liquidity in agriculture farms, situated in lubelskie voivodeship. The utilization of equity capital in farms was viable. In general, in research appeared tendency of higher return on equity in farms together with growing level of financial liquidity. The highest increase of return on equity noticed in farms which did not possess any current liabilities. At the same time this group characterized by the lowest return on equity. The highest return on equity was ascertained in farms of “grazing livestock” agriculture type. Together with growing European Size Unit, farms enhanced their efficiency of equity capital utilization. It suggests that farms which, were the strongest from the economic point, enhanced their competitiveness in this area comparing to farms with low economic power.